

ВСТУПНЕ СЛОВО

Минуло 140 років від дня народження відомого колекціонера та палкого поціновувача творів мистецтва — Оскара Германа Гансена.

Щоб зрозуміти внесок цієї особистості в культурний простір України, слід зазначити, що лише частина збірки Оскара Гансена стала основою для створення у першій чверті ХХ ст. Третього державного музею (Перший державний музей нині умовно представлений Національним музеєм історії України (НМІУ), Національним художнім музеєм України (НХМУ) та Національним музеєм українського народного декоративного мистецтва (НМУНДМ); Другий державний музей — Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (НММБВХ)). У буремні 1920-ті роки, після від'їзду колекціонера, збірку було розпорошено по різних музеях країни, провенанс творів та відображення імені збирача на етикетажі — до останнього часу не афішувалися. Нашим завданням є «зібрати» воєдино колекцію О. Гансена й цим продемонструвати значення постаті колекціонера для розвитку мистецького середовища країни.

Оскар Герман Гансен народився у Санкт-Петербурзі 18 лютого (2 березня за новим стилем, як зазначено у свідоцтві про громадянство) 1881 р. в сім'ї відомого мільйонера норвезького походження — Германа Гансена¹⁾. Після розлучення батьків переїхав з матір'ю Хеленою Віттерсгейм до Києва. У 1907 р. він пише прохання на ім'я ректора Імператорського університету св. Володи-

мира для перевodu з юридичного факультету Санкт-Петербурзького університету на аналогічний факультет київського навчального закладу. На цей час мати Оскара вже одружилася з етнічним поляком та патріотом Йоакимом Адольфовичем Сумовським, що пояснює таке захоплення Оскаром полоністикою (вітчим поляк, мати до одруження проживала у Польщі): мав значну колекцію польського мистецтва та артефактів, фінансував польську друкарню у Києві, влаштовував виставки творів мистецтва, присвячені допомозі бідним сім'ям поляків, які постраждали під час війни тощо.

За даними Г. Бертельсена, Й. Сумовський володів музеєм порцеляни у Києві. Жодних матеріалів про такий музей у нашій науковій діяльності ще не зустрічалося, але якщо враховувати кількість Києво-Межигірського фаянсу в колекції Гансена (на початок ХХ ст. — найбільша колекція у світі), цілком ймовірно, що діяльність Йоакима Адольфовича могла бути пов'язана з цим заводом.

У 1919 р. колекцію Оскара Гансена, яка на той час була оцінена у суму близько 5 мільйонів рублів та включала в себе живопис, графіку, скульптуру, вироби з кераміки та скла, меблі, зброю, ювелірні вироби та ін., було націоналізовано. Частина зібрання знаходилася у Києві (будинок Родзянка, вул. Велика Підвальна, 14-а), де і розміщувався музей; інша в період політичної нестабільності була евакуйована до Сум (вул. Петропавлівська, 58, нині — Інститут прикладної фізики НАН України), де проживала мати колекціонера.

Оскар Гансен певний час ще працював співробітником музейного відділу Комітету з охорони пам'яток старовини та мистецтва (разом з Е. Вержбицьким, Г. Нарбутом, С. Фа-

¹⁾Більш детально біографію Оскара Гансена та бібліографічні посилання висвітлено у статті: Решетньова Г. Оскар Гансен: нові біографічні відомості // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Харків, 2018. № 1. С. 47–59.

Стр.	Сводъ итоговъ	
17.	Мебель	41.200
9-12	Гравюра	4245.85
13-23	Картина	35.201
24-35	Ковры, покла, ткани, вышивки	11855 70
36	Биссеръ	468
44.	Фарфоръ: Императорскаго завода	9736.50
45-54	Гарфнера	6723 50
57-63	Попова	4794.
65-70	Никлашевскаго	4870 50
78-84	разныхъ мелкихъ русск. заводовъ	3435 50
85-100	Киево-Мелитовской фабрики	9034 50 4780 ² ₂
101-104	Безмарочный русскій	2234
105, 106	Польскіе. Корецъ	2285 50
107-109	" Барановка	1359
109-111	" Разные и полотенца	1627.
112	" съ неувосф. марк. и безъ оныхъ	121
116	Иностранной фарфора	1587 50
117-134	Стекло, хрусталъ, русское, польск., украинское, заграничное	7486 20
137-140	Бронза и металлы, лоскуты, лапты, с ^{редно}	16739
141	Мраморъ, разные камни	2604
142	Витринные вещи	2255
143-145	Оружіе	3527.
148	Иконы	360
	Книги, альбомы, ноты	12800
		186.550.

сумм

О П И С Ь.

Домашняго движимаго имущества, принадлежащаго Оскару Германовичу Г А Н С Е Н У и находящагося въ городѣ Сумахъ Харьковской губерніи по Петропавловской улицѣ въ усадьбѣ Е. А. Сумовской.

М Е Б Е Л Ь.

Для приміток

I23	Шкапъ для бѣлья орѣховый съ зеркаломъ	100	
I24	Шкапъ орѣховый для платья	80	
I25	Туалетъ краснаго дерева Людовикъ XVI	175	
I26	Шифоньерка дубовая бѣльевая	70	
I27	Столикъ у кровати орѣховый съ мраморной доской	10	
I28	Отоманка съ 3 подушками и 2 валиками	70	
I29	Столикъ дубовый покрытый кожей	25	
I30	4 стула орѣховый	30	
I31	Зеркало 4-хъ угольное	30	
I32	Аптечка	10	
I33	Умывальникъ мраморный съ приборомъ	150	
I34	Зеркало ванное	50	
III	Шкапъ для бумагъ краснаго дерева старинный	100	
II3	Американскій книжный дубовый шкафъ	100	
II5	Столъ краснаго дерева ампиръ на толстыхъ ножкахъ	55	
II6	Столикъ орѣховый съ мраморомъ	15	
II7	Шкапъ застекленный орѣховый	100	
II8	5 дубовыхъ стульевъ	20	
II9	Столикъ круглый буковый	20	
I20	Зеркало большое на столѣ въ рамѣ изъ чернаго дерева	250	
999	Бюрокъ корельской березы съ канителями	250	
I00	Шкапчикъ овальный корельской березы	50	
I01	Столъ круглый корельской березы	100	
I02	Диванъ большой корельской березы крытый шелк.	100	
I03	2 кресла корельской березы крытыхъ шелкомъ	50	
I04	Туалетъ корельской березы	40	
Итого		2050	

Опись домашнего движимаго имущества, принадлежащаго
Оскару Германовичу Гансену, находящагося по Б. Подвальной
улицѣ подъ № 14-а кв. 5 въ кievѣ.

М Е Б Е Л ь .

Для приміток

✓ I диванъ краснаго дерева ^{на таракановъ пирсаль} съ позолотой ампиръ	1000	
✓ I столъ на одной ногѣ красн. дерева съ малахитовой доской ампиръ	200	
✓ I столикъ красн. дер. ампиръ на одной ногѣ	40	
✓ 2 кресла ампиръ красн. дер. съ позолотой крыт. плш.	200	
✓ 1 бюро на подъемѣ красн. дер. съ бронзой ампиръ	400	
✓ I дамскій письменный столъ красн. дер. съ бронзой ампиръ	300	
✓ I горка красн. дер. ампиръ	150	
✓ I подзеркальникъ красн. дер. ампиръ	50	
✓ 4 кресла-коритка красн. дер. ампиръ крытые кожей	400	
✓ 6 стульевъ красн. дер. ампиръ "раковинки" - 1	250	
✓ I столъ Екатерининскій красн. дер. съ наборомъ на 4-хъ ножкахъ ^{факты}	300	
✓ I клавинодъ ввидѣ шкапа красн. дер. ампиръ ^{до концы}	830	
✓ I шкафъ-бюро XVIII в. съ инкрустаціей ^{рас} краской ^{на крышечку}	350	
✓ I корзина для бумагъ выплавокъ орѣха съ бронзой	100	
✓ I столъ круглый раздвижной обѣденный красн. дер. ^{на 12 человекъ}	100	
✓ I ларецъ персидскій наборный черепаховый	200	
✓ I ларецъ шкапикъ татарскій наборный костяной	100	
✓ 3 кресла красн. дер. ампиръ обиты бархатомъ	100	
✓ I столикъ красн. дер. продолговатый съ тушью	40	
✓ I горка ореховая	130	
✓ I столъ красн. дер. ампиръ на одной ногѣ ^{проф. мебель}	50	
(I диванъ и два кресла мягкихъ обитыхъ голубымъ полотномъ)	300	
(2 кресла и I столъ плетеные)	60	
✓ I банкетка ампиръ массивн. красн. дерева	60	
Итого	5710	

	переносъ	5710
✓ I зеркало въ рамѣ съ фольгой и стеклѣнн. медальон.		40
✓ I столъ продолговатый на двухъ ножкахъ кр. дер.		120
✓ I горка красн. дер.		100
✓ I горка красного дерева съ инкрустацией		150
✓ I бюро жакетъ красн. дерева		75
(I столовъ простыхъ подъ орѣхъ и червонныхъ		100
✓ I кресло Барокъ <i>голландск. работы</i>		75
✓ I кресло орѣховое рѣзное XVIII ст.		50
✓ I столикъ на одной ножкѣ ампиръ карельской березы		90
(I кресло коротко карельской березы		175
✓ I столикъ карточный красн. дерева		20
✓ 4 стула дубовыхъ висячихъ.		40
(I письменный столъ дубовый		30
✓ (2 витринки дубовыхъ <i>представляющихъ выкладки</i>		25
(I кровать дубовая двуспальная съ пружинными и фран- цуз. матрацами		75
✓ (3 шкапа библиотечныхъ простыхъ <i>со стеклами</i>		75
✓ I письменный столъ ампиръ никол. I красн. дерев.		200
✓ I столъ дубовый съ копиров. прессомъ		60
✓ I отоманка крытая пенъковой матеріей		75
(I гардеробъ дубовый		90
(I гардеробъ дубовый		100
(I столикъ самсудный		20
(I шкапъ буфетъ простой		30
✓ (6 вѣнскихъ стульевъ съвязныхъ		50
✓ (6 " " <i>такихъ</i>		50
✓ (I шкапикъ со стекломъ дубовый висячий		75
✓ I буфетъ красн. дер. ампиръ		100
✓ I горка палисандровая		75
(I лоджикъ конный		75
(I столъ обитый простой		40
✓ (I столикъ на одной ножкѣ красн. дер.		25
Итого		8120

92

	переносъ	8120
1 чаши висячіе въ продолговатомъ футлярѣ дубов. мозер.		100
✓ 1 висячая витринка красн. дерева		30
✓ 1 подставка для цвѣтовъ дубовые		60
✓ 1 витрина изъ красн. дер. стоячая		75
✓ 1 диванъ карельской березы обитый шелкомъ		100
✓ 6 стульевъ карельской березы обитые шелкомъ		210
✓ 1 витринка стоячая красн. дер. на дельфинахъ.		150
✓ 4 витрины висячіе красн. дер.		150
1 буфетной шкапъ красн. дер.		150
1 касса		400
1 гардеробъ подъ орехъ		40
1 кровать желѣзная съ сѣткой		50

Итого 9635

1 покрывало дубов. покрывала
 1 витринка висячая проситов. дерева
 1 подставка для цвѣтовъ дубов. дерева
 1 шкафъ проситов. 1 шкафъ
 1 шкафъ алмаз. красн. дер. 1 шкафъ
 1 шкафъ замѣткашка красн. дер. 1 шкафъ
 3 шкафа красн. дерева и ермолков

КАРТИНЫ.

✓	Фалатъ аквар.фрагментъ охоты на Литвѣ	400
✓	Станиславскій Янъ професс.Закатъ масло	300
✓	" " " Маки масло	150
✓	" " " Тополи при закатѣ пастель	125
✓	" " " Яблони пастель	125
✓	" " " Облака пастель	125
✓	" " " Еврей карандашъ	20
✓	" " " Мальчикъ масло	20
✓	Розвадовскій " " Польскій уланъ эскортируетъ	
	Бричку масло	600
✓	Трутовскій " " Украинскій пейзажъ акварель	150
✓	Дверниковъ " " Интерьеръ масло	30
✓	" " " Дворъ акварель	10
✓	Бродскій " " Вечеръ масло	40
✓	Неизвѣстнаго автора " Спасительъ масло	25
✓	Неизвѣстнаго автора " Яблони Натюръ-Мортъ	20
✓	Яровой М. М. " " Пикантная вещица масло	200
✓	" " " Силуэты тушью 5 штукъ	125
1/ Въ школѣ, 2/ Шалунъ, 3/ Земскій печальникъ ,		
4/ Гешефтъ, 5/ Въ земской больницѣ		
✓	Водовозъ " Рисунокъ перомъ	20
✓	Яровой М.М. 3 Портрета А. С. Я. <i>перомъ</i>	50
✓	Горскій Просперъ. Военный	15
✓	Мавринъ О. Пробужденіе весны. Акварель	400
✓	" Въ окопѣ Акварель	125
✓	Юнъ Ярмарка. Масло	40
✓	Ковальченскій. Зима.	30
✓	Игнатъевъ. Кокандъ. Масло	30
✓	Неизвѣст. маст. Русинка. масло	35
✓	Щедринъ. Ивм. сепія	20
✓	Чирковъ. Воронъ. Масло	50
✓	" Вечеръетъ. "	35
✓	Игнатъевъ. Подмосковная дача. Масло	75
✓	Науменко. Въ паркѣ. Пастель	30

Итого

3420

Книги, альбомы, ноты

Различной цѣны изданія преимущественно по искусству и изящная литература на разныхъ языкахъ около 300 томовъ

7600

Более менѣе цѣны около 1200 томовъ 5000

Ноты

200

Всего 12800

106

Въ Районную Комиссію Финансовую
по 4 и II уч. г. Киева

Оскара Германовича

Гансена

ПРОТЕСТЪ

Постановленіемъ Районной Финансовой Комиссіей я ^{огенъ, рѣшѣнъ въ 1-й инстанціи 2/10/31} ~~положенъ~~
чрезвычайнымъ налогомъ въ размѣръ 250.000 руб.,
Постановленіе это я считаю результатомъ неосвѣдомленности ^{Районной} Комис-
сіи о моемъ финансовомъ положеніи, а посему и неправильнымъ. ^{Ея} Комис-
сія, очевидно не было извѣстно, что приблизительно въ такомъ же ^{Размѣръ}
размѣрѣ, т.е. въ 200.000 руб., я ^{Размѣръ} ~~положенъ~~ и I-ой инстанціей Финан-
совой Комиссіи Исполкома, которая была также неосвѣдомлена о мо-
емъ ^{Размѣръ} ~~финасовомъ~~ финансовомъ положеніи, какъ и районная комиссія, и когда мною
были представлены объясненія и доказательства ^{то} ~~объ отсутствіи~~ ^у ~~меня~~
какой бы то ни было финансовой наличности, ^{то} ~~въ 2-ой инстанціи~~
вышеуказанной Комиссіи Исполкома, ~~то налога снѣзъ~~ ^{полно с-}
тѣ ^{бы} ~~съ~~ ^{меня} ~~сложенъ~~ ^{сложенъ} ~~налогъ~~.

~~Считаю нужнымъ довести до свѣдѣнія Районной Комиссіи тѣ~~ ^{Состо-}
~~ательства съ объясненіями, которыя послужили основаніемъ для сло-~~
~~женія съ меня Финансовой Комиссіей Исполкома налога,~~ ^{сложенъ 10/10/31}

Какъ, вѣроятно, ^{Нѣтъ необходимости} ~~небезизвѣстно членамъ Комиссіи,~~ ^{членамъ} ~~к~~
какъ и всякому ^{мнѣ} ~~мнѣ~~ ^{знающему,} я никогда не принадлежалъ къ той ка-
тегоріи молодыхъ людей, которые, имѣя излишекъ матеріальныхъ
средствъ, прожигали свою жизнь, вели роскошный образъ жизни, тра-
тили свои средства на прихоти, разгулы и т.п., однимъ словомъ, ~~мнѣ~~
никто, по моему скромному образу жизни, не осмѣлится причислить
~~къ~~ ^{къ} ~~такъ~~ ^{къ} ~~называемой~~ ^{называемой} "золотой молодежи", тратящей безумныя сре-
дства на развлечения, ибо образъ жизни моей ничѣмъ не отличался
отъ жизни нормального средняго человека.

Съ другой стороны, отлично также извѣстно, что получаемый мною
доходъ, ^{объ} ~~источникахъ~~ ^{источникахъ} ~~когого~~ ^{когого} ~~я~~ ^{буду} ~~ниже~~ ^{ниже} ~~излагать,~~ ^{излагать,} я не превращалъ
въ предпріятія, могущія принести доходъ въ увеличенномъ размѣрѣ.

~~Всѣ мои матеріальныя~~

У.С.С.Р.

ТИМЧАСОВИЙ РОБІТНИЧЕ-
СЕЛЯНСЬКИЙ УРЯД.

115
Копія.

КОМІСАРІЯТ

по Головному Управлінню
Мистецтв та Національній

Представнику Ради Мистецтв
М.П. ДЕНІСОВУ.

КУЛЬТУРИ

Листопада. 15. дня 1919 р.

№ 582.

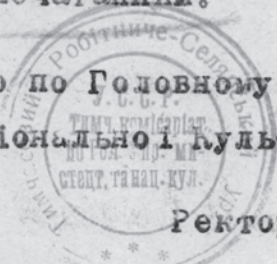
Пропоную Вам, як Представнику Ради Мис-
тецтв при Комісаріяті, прийняти на себе, зодержан-
ням цього, функції охоронника Музею, щоб і/Негайно
приступити під вказівкою Ректора Академії Мистецтв
до опісу усіх колекцій Музею, взяти їх на ра-
хунок, а/через те а/до скінчення опісу ні в якому
разі в будинок № 14 а помешкання ГАНЗЕНА по Під-
вальної вул. нікого з метом тросу і реквізіції без
ордері, підписаному мною не пускати, б/прийняти
на себе усю відповідальність за Музей і все майно
його, що знаходиться не тільки в самому будинку,
але в амбарах і повітках. 2/ в випадку відсутнос-
ті О.Г. ГАНЗЕНА, помешкання Музею повинно бути за-
печатаним.

з оригіналом згідно:

Чесного Мачуєнчу

Комісар по Головному Управлінню Мистецтв
та Національній Культурі

Ректор Академії Мистецтв ? Карбун

I-ад кошмайна.

тканей 3 (2 ковра и 1 ткань).

Шаль турецкая по двери 1 к.

Скатерть цветная обоевая на стол 1 к.

Салфетка тканая шелковая. 1 к.

149
всего во всем
списке.

II-ад кошмата

Белорайтинская ткань 5, службый пояс 1.

1) Салфетка синяя шелковая крапчатая на маленьк.
+ Махитов тканый Бугайский, подат службый
поясов на рояль.

2) Салфетка ярко шелковая, зайчатая золотом
и серебром (на дамском столике).

3) Зеленая шелковая салфетка с Бюльон-
рисунком на кружном столе.

4) Полоска тканая золото и серебром на
столике под Конюгами. Звездами.

5) Маленькая коричневая салфетка из кружной
цветной.

} всего во всем списке.